

Eeva on rinnalla kulkija

Eeva Siirala, innostunut, uudelle valpas, empaattinen rinnalla kulkija sai vuoden 2019 Allvar-palkinnon. Lukuisia kertoja hän on ollut mukana päättämässä aiemmista palkittavista. Nyt, pari vuotta toiminnasta sivuun astumisen jälkeen, koitti hänen vuoronsa.

Lukivaikeudet tulivat Eevalle ensi kerran vastaan hänen työskennellessään 20 vuoden ajan kieltenopettajana:

”Minulla ei ollut mitään välineitä käsitellä sitä muuten, kuin ottamalla se huomioon numeroarvostelussa. Mutta se jäi häiritsemään. Monet vanhat kansakoulunopettajat kertoivat päästäneensä oppilaita koulusta ilman, että he olisivat hallinneet luku- ja kirjoitustaidon. Se pysäytti, oltiinhan Suomessa ylpeitä sataprosenttisesta lukutaidosta, kuten kauan uskottiin.”

Eevassa heräsi uteliaisuus, miten muualla maailmassa asiaa on käsitelty. Jos muissa maissa lukiongelmaisia on liki 20 prosenttia, miten Suomi voisi olla poikkeus?

Vuonna 1990 Eeva Siirala siirtyi Vapaan sivistystyön yhteisjärjestön (VSY) kansainvälisten asioiden sihteeriksi. YK oli valinnut sen vuoden YK:n lukutaitovuodeksi. Aiheesta pidettiin konferensseja ja seminaareja, myös meillä.

”Mutta yhä lukivaikeudet ohitettiin. Käsiini osui Äidinkielen opettajien liiton lukutaidolle omistettu Virke-lehti. Siinä oli kaikenlaista lukemisen hyödyllisyydestä ja kirjallisuudesta, muttei mitään lukiongelmistä. Samanaikaisesti muualla maailmassa asiaa käsiteltiin avoimesti.”

Pienestä ryhmästä tuli siemen

Eeva kohtasi lukutaitovuoden tiimoilta toimittaja **Airi Valkaman**, lukiongelman suomalaisen Grand Old Lady. Alkoi yhteistyö ja säännölliset tapaamiset. Luotiin pieni ryhmä, joka kokoontui tuolloin vielä VSY:n tiloissa.

Eeva muistelee toiminnan pioneereja: Turun kristillisen kansanopiston rehtori **Martti Antola** ja Helsingin työväenopiston kouluttaja **Raija Syvälahti** olivat ensimmäisiä. Myös Työväen Sivistysliitto (TSL) järjesti lyhytkursseja. Toimijoita oli vielä kovin vähän.

1990-luvulla kehitys oli kuitenkin nopeaa. Kallion kirjastoon avattiin lukinurkkaus 1993. Eeva oli mukana perustamassa lukijärjestöjä, ensimmäisenä niistä helsinkiläistä HEROa 1994 ja 2001 valtakunnallista Erilaisten oppijoiden liittoa.

Eeva suuntautui järjestöissä vahvimpaan puoleensa, kansainväliseen yhteistyöhön. Muut keskittyivät pääosin kotimaan toimintaan. Hän toi Suomeen Iso-Britannian mallista Aikuisopiskelijan viikon, joista ensimmäinen seminaari käsitteli lukiongelmaa. Myöhemmissä tuli marinaa: Miksi taas tätä samaa?

”Sain valtavasti impulsseja Euroopasta, näin miten innostus heräsi esimerkiksi Turkissa ja Sisiliassa. Iso-Britanniassa tehtiin työtä Job Centereiden kanssa eli toimittiin työttömien parissa tarvelähtöisesti. Jos jollakin oli tarve kirjoittaa kirje Länsi-Intiaan omaisilleen, häntä autettiin. Tai opeteltiin lukemaan karttaa.”

”Tuolloin Lontoon taksikuljettajista huomattavan monien kerrottiin olleen lukutaidottomia länsi-intialaisia. Heidän siis piti omaksua Lontoon kokoisen suurkaupungin kartta aivoihinsa. Osoittaa uskomatonta älyllistä kapasiteettia!” Eeva innostuu.

Mikä työssä koskettavinta?

”Pidimme tärkeänä sitä, että eri koulutustilaisuuksissa oli puhujana aina yksi kokemosaja, lukiongelmainen. Oli koskettavaa aistia ja tajuta, miten juuri hänen tarinansa vaikutti osallistuviin opettajiin. He saivat kuulla lukiongelmaisen koulukokemuksista ja siitä, mitä kaikkea hän on joutunut kehtämään.”

Palkitsevimaksi itselleen Eeva muotoilee oman ajattelunsa avartumisen.

Eeva luonnehtii itseään innostuneeksi ja kuuntelemaan pystyväksi. ”Kuunteleminen on välttämätön taito.”

ALLVAR-palkinto myönnettiin Eeva Siiralalle Erilaisten oppijoiden liiton ALLVAR-seminaarissa 7.10.2019.

Nimensä palkinto on saanut tunnetun lukivaikeuksisen, arkkitehti **Alvar Aallon**, mukaan. Toinen l-kirjain puolestaan tulee ruotsin kielen sanasta allvar, vakavasti otettava.

ALLVAR-palkinnon saaneet aikaisemmin: pääjohtajat **Vappu Taipale** ja **Jukka Sarjala**, lehtori **Raija Syvälahti**, lukitulkki **Sisko Savolainen**, professori **Riitta Hari**, rehtori **Martti Antola**, psykologi **Mervi Muotka**, psykiatri **Ilkka Taipale**, aikuisopiskelijat **Heli Kosonen** ja **Markku Mäkinen**, lukijärjestöaktiivi **Carina Sivén**, sanasokea runoilija **Arja Tiainen**, ylilääkäri **Pirjo Anttila**, kielenopettaja **Kari Moilanen**, neuropsykologi **Seija Haapasalo**, erityisopettaja **Anna-Maija Hintikka**, professori **Heikki Lyytinen**, kokemusasiantuntija **Leila Pirskanen**, erityispedagogiikan professori **Jarkko Hautamäki**, lukijärjestöaktiivi **Annamaria Saaris-to**, erityisopettaja **Irma Kärkkäinen**, matematiikan erityisopettaja **Hannele Ikäheimo** ja erityispedagogiikan professori **Leena Holopainen**.

Laiminlyöntejä niitetään nyt

Tiedustellessani, onko lukiongelma Eevan mielestä ensisijaisesti yksilöllinen vai yhteiskunnallinen tappio, vastaus tulee empimättä:

”En näe niitä mitenkään erillisinä. Jos ihminen ei pysty toteuttamaan itseään koko potentiaalillaan, se koituu yhteiskunnalle valtavana inhimillisenä hukkana. Nyt tästä tuhlauksesta vasta puhutaan ja maksetaan. Meillä ei ole varaa olla satsaamatta tähän väestöryhmään ja heidän oppimisvaikeuksiinsa. Se on kaiken punainen lanka, koska se koskee ihmisen koko olemassaoloa.”

Edistys ollut huimaa

Liki kolmen aktiivin vuosikymmenensä aikana erilaisten oppijoiden toiminnassa nostaa näkyviin valtavan kehityksen. Edistyminen Suomessa on ollut huimaa.

”On tajuttu, että biodiversiteetti on tarpeellinen ja sitä on seurannut oppimisen diversiteetin ymmärrys. Oppimisen erilaisia tapoja tulee väljentää ja se palkitsee.”

”Kun kunnioitetaan erilaisuutta, tuetaan ihmisen vahvuuksia ja autetaan heikkouksissa, jotta ihmiset voivat käyttää koko kapasiteettiaan. Jos lähdetään tästä, elämä olisi vähän helpompaa. Maailma muuttuu nopeasti ja oppimisen tulisi ehtiä muutoksen mukaan. Sillä on suuri merkitys myös työllisyyden kannalta: Kaikille pitäisi luoda mahdollisuus.”

Mikä nyt tärkeintä?

”Kumppanuus”, Eeva vastaa ja jatkaa:

”Meillä keskeistä oli yhteistyö ja verkottuminen, kumppaneiden hakeminen. Saimme kumppaneita koulupuhelinhallinnosta, kirjastoista, jopa pääministeriltä. Yhteistoiminta on edelleenkin parasta ja samalla välttämättömintä.”

Eeva kertoo yllättyneensä palkinnostaan ja hieman jopa vähätelleensä ansioitaan. Lapset vakuuttelivat hänelle Allvarin olevan ansaittu.

”Nyt vuosikymmenten takaa näen, miten suuri siivu oppimisongelmaisuudella on ollut elämässäni”, hän tunustaa.

Allvar-palkinto on saanut nimensä tunnetun lukivaikeuksisen, arkkitehti Alvar Aallon mukaan.

Rinnalla kulkija Eeva Siirala on ollut eläkkeellä kymmenisen vuotta ja toimii nykyisin aviomiehensä omaishoitajana.